

Social utblick

Alvar Norlén

Nya begrepp – hinder eller möjlighet i socialtjänsten?

När vi fick socialtjänstlagen genomdrev lagstiftarna även ett ordbyte på vissa verksamhetsformer som varit etablerade under gamla socialvårdens tid och som nu med ny inriktning genom socialtjänsten skulle fräschas upp. Begreppet ålderdomshem skulle ersättas med servicehus med helinackordering och beteckningarna ungdomsvårdsskolor och nykterhetsvårdsanstalter ersattes med begreppet hem för vård eller boende. En rad andra exempel kan räknas upp. I lagstiftningen markerades även en ny inriktning, i högre grad inriktad på den enskilda människans behov, istället för på samhällets behov. Genom ordbytet markerades övergången ifrån en föråldrad lagstiftning där vissa begrepp var i hög grad belastade och negativa till sin framtoning. Att byta namn på verksamheter för att betona en ny målsättning och ideologi kan onekligen ha sitt värde ur en pedagogisk aspekt, om det samtidigt följs av en omfattande utbildning och förändringsverksamhet där den nya inriktningen leder till reella förändringar, uppenbara för envar som kommer i kontakt med verksamheten.

Vad som kan diskuteras är dock om alla nya ord, namn och begrepp någonsin har förutsättningar att bli accepterade, annat än inom en mycket begränsad specialistgrupp. Finns det inte till och med risk att de nya namn på verksamheter, som har skapats utifrån allt för administrativa synsätt, kommer att förvirra och leda till en massa onödiga och upprörda diskussioner om mål och inriktning på socialtjänsten.

Har exempelvis begreppet servicehus med helinackordering någonsin förutsättningar för att bli ac-

cepterat av en bredare allmänhet? Det tungrodda begreppet har lett till att vi i fackkretsar har döpt om verksamheten till SMHI, vilket egentligen står för en helt annan verksamhet i samhället. I många hetsiga diskussioner både på det lokala planet och i riksdagen har diskuterats servicehus kontra ålderdomshem, som om de vore motsatser till varandra. Visst finns det ideologiska åsiktsskillnader och olika uppfattningar om boendestandard för de äldre, men många gånger kan man också upptäcka att debatten spårar ur p.g.a. att man har olika uppfattningar om ordens innebörd. Vid riksdagens debatt om lånebestämmelser för upprustning av våra äldre SMHI fastslogs att lägenheterna skall bestå av minst ett rum och kokskåp. Det ska ha separat hall, men man skall kunna ge dispens från detta krav om det skulle försvåra ombyggnaderna alltför mycket. Det måste dock alltid finnas åtminstone WC, dusch och kokskåp i varje lägenhet i framtiden. Visst kan detta ses som en sänkt målsättning avseende standardkrav i boendet för de äldre, men om det skall rubriceras som SMHI eller servicehuslägenhet är väl mer knutet till den administrativa hanteringen av avgifter. Kommunförbundets veckotidning KOMMUN-AKTUELLT har dock i stor rubrik slagit fast att "Ålderdomshemmen får vara kvar", och i tidskriften från RIKSDAG OCH DEPARTEMENT rubricerade man referatet "Så skall framtidens ålderdomshem se ut". Förändringsarbete är ofta laddat med motstånd och tyvärr kan riksdagens ställningstagande uppfattas som en bekräftelse på att nu behöver man inte acceptera förändringar på vare sig byggnader eller arbetsformer.

Diskussionen utgör ett exempel på där en ny icke allmänt accepterad definition har bidragit till att förvirra och försvåra pågående förändringsarbete.

Lagstiftarna bör alltså skärpa sig och inte utifrån alltför juridiska och administrativa spetsfundigheter försöka etablera uttryck som aldrig kommer att bli accepterade och etablerade bland en bredare allmänhet. Språkvårdarna borde få ett större utrymme innan man från lagstiftarnas sida går ut och försöker att etablera nya begrepp i socialtjänstens verksamheter.